

Ян ЮДЖІ,*orcid.org/0000-0001-9989-4099**аспірантка кафедри теорії та історії музики**Харківської державної академії культури**(Харків, Україна) yuan67559@gmail.com*

ОПЕРА ГУАН СЯ «ПСАЛМИ МУЛАН»: ЖАНРОВІ Й ХУДОЖНЬО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Стаття присвячена вивченню основних жанрових й художньо-технологічних особливостей опери «Псалми Мулан» відомого сучасного китайського композитора Гуан Ся. В статті коротко висвітлюється сюжет опери, основу якого складає старовинна китайська народна легенда, що здобула значення пам'ятки національної писемної спадщини Китаю.

Виявляються риси опери, що формують її унікальність в оперному жанрі китайської музичної культури завдяки впровадженню в її драматургію низки інноваційних рішень. Серед цих рішень відзначається інтелектуальне використання спеціальної рухомої сцени, яка дозволяє максимізувати сценічні можливості, покращити загальний план оперної дії, об'єднати різні рівні візуального її сприйняття.

Акцентується увага на технологічних новаціях в світловому супроводі оперної вистави, що проявляються в залученні так званого довільного освітлення, що створює посиленний візуальний вплив на глядача, відчуття зменшення відстані між аудиторією та виконавцями, ілюзію знаходження глядача на сцені, передачу певної семантики в сюжетній дії.

Відзначається, що композиційна оригінальність опери «Псалми Мулан» проявилася насамперед в її жанровому аспекті, який розкриває доволі гармонійне поєднання в єдиному художньому цілому базових атрибутів цілої низки жанрових моделей, а саме: симфонію (симфонічну драматургію), європейську оперу (та її різновиди – хорову оперу, концертну оперу), традиційну китайську оперу, мюзикл, ораторію, хореографічне мистецтво, традиційну китайську музичну драму, народну музичну творчість тощо.

Підкреслюється, що в музиці опери «псалми Мулан» Гуан Ся свідомо спирається на інтонаційну структуру китайського народно-пісенного фольклору, залучаючи його для побудови музичних тем більшості оперних номерів. Відзначається також й висока майстерність композитора в мистецтві оперної оркестровки, аранжування номерів, використанні активної поліфонії в музичній фактурі.

Наголошується, що в оперній драматургії «Псалмів Мулан» важливу роль відіграють вокальні ансамблі, серед яких домінують дуети і квартети, й особливо змішані дуети.

Як особливу рису оперної драматургії підкреслено часте використання композитором різних складів хорів (чоловічого, жіночого, мішаного тощо), у залежності від поставлених сюжетом опери драматургічних рішень. Підкреслюється, що таке значне посилення в оперній драматургії ролі хорів та хорових сцен в цілому, вказує на присутність в ній жанрових ознак інших музичних форм, зокрема ораторії та хорової опери.

Узагальнюється, що опера Гуан Ся «Псалми Мулан» в китайській сучасній музичній культурі посідає особливе місце. Цей масштабний сценічний твір, відзначений цілою низкою технологічних і жанрових інновацій, сьогодні уособлює собою новий крок художнього розвитку національного оперного мистецтва Китаю. Жанрова модель опери представляє собою яскравий й оригінальний жанровий синтез, в якому органічно сплітаються різні форми і властивості цілої низки великих масових жанрів сценічного мистецтва.

Ключові слова: *музичне мистецтво Китаю, композиторська творчість, композитор Гуан Ся, опера «Псалми Мулан», китайське оперне мистецтво, музичні жанри, жанрово-стильова еволюція, жанровий синтез, виражальні засоби, музична драматургія.*

Yang YUZHИ,*orcid.org/0000-0001-9989-4099**Graduate Student at the Department of Theory and History of Music**Kharkiv State Academy of Culture**(Kharkiv, Ukraine) yuan67559@gmail.com*

GUAN XIA'S OPERA "PSALMS OF MULAN" IN THE ASPECT OF THE EVOLUTION OF THE OPERA GENRE IN CHINESE MODERN MUSIC

The article is devoted to the study of the main genre and artistic and technological features of the opera «Psalms of Mulan» by the famous modern Chinese composer Guan Xia. The article briefly covers the plot of the opera, the basis of which is an ancient Chinese folk legend, which has acquired the significance of a monument of the national written heritage of China.

Features of the opera that form its uniqueness in the opera genre of Chinese musical culture are revealed thanks to the introduction of a number of innovative solutions into its dramaturgy. Among these solutions, the intelligent use of a special moving stage is noted, which allows to maximize stage possibilities, improve the general plan of the opera action, and combine different levels of its visual perception.

Attention is focused on technological innovations in the lighting accompaniment of an opera performance, manifested in the involvement of so-called arbitrary lighting, which creates an increased visual impact on the viewer; a feeling of decreasing distance between the audience and the performers, the illusion of the viewer being on the stage, and the transmission of certain semantics in the plot action.

It is noted that the compositional originality of the opera «Psalms of Mulan» was manifested primarily in its genre aspect, which reveals a rather harmonious combination in a single artistic whole of the basic attributes of a number of genre models, namely: symphony (symphonic dramaturgy), European opera (and its varieties – choral opera, concert opera), traditional Chinese opera, musical, oratorio, choreographic art, traditional Chinese musical drama, folk music, etc. It is emphasized that in the music of the opera «Psalms of Mulan» Guan Xia consciously relies on the intonation structure of Chinese folk song folklore, involving it to build the musical themes of most opera numbers. The composer's high skill in the art of opera orchestration, arrangement of numbers, use of active polyphony in the musical texture is also noted.

It is emphasized that vocal ensembles play an important role in the opera dramaturgy of «Psalms of Mulan», among which duets and quartets, and especially mixed duets, dominate.

The composer's frequent use of various choirs (male, female, mixed, etc.), depending on the dramaturgical decisions set by the plot of the opera, is emphasized as a special feature of opera drama. It is emphasized that such a significant strengthening of the role of choirs and choral scenes in opera drama as a whole indicates the presence of genre features of other musical forms, in particular oratorio and choral opera.

It is summarized that Guan Xia's opera «Psalms of Mulan» occupies a special place in Chinese modern musical culture. This large-scale stage work, marked by a number of technological and genre innovations, today represents a new step in the artistic development of China's national opera art. The genre model of opera is a bright and original genre synthesis, in which various forms and properties of a number of large mass genres of stage art are organically interwoven.

Key words: *musical art of China, composer's work, composer Guan Xia, opera «Psalms of Mulan», Chinese operatic art, musical genres, genre-style evolution, genre synthesis, means of expression, musical drama.*

Актуальність теми. Музична творчість сучасних китайських композиторів, що доволі активно і яскраво розвивається в останні десятиліття, усе частіше характеризується особливою своєрідністю свого музичного вислову, демонструючи вдале переломлення традицій унікальної національної музичної спадщини китайського народу і сьогоденних досягнень академічного європейського музичного мистецтва. Такий художній досвід представників китайської композиторської школи, що простежується в їх багаточисельних опусах, засвідчує існування очевидної мистецької тенденції.

Разом з тим, питання музикознавчого вивчення особливостей такого переломлення в творчості композиторів сучасного Китаю, що яскраво проявляються в нових художніх формах, жанрах і творчих концепціях, набуває особливої актуальності. В цьому контексті цікавим музичним доробком вбачається творчість широковідомого китайського композитора Гуан Ся, й особливо – його монументальна опера «Псалми Мулан», що створена митцем вже на початку XXI століття та яка відзначила новий етап еволюції оперного жанру в китайській музичній культурі. Опера Гуан Ся «Псалми Мулан» заслуговує на увагу музикознавців насамперед своїм неординарним жанрово-стильовим наповненням, що значно виокремлює її з кола китайських опер попередніх часів. Ця її

якість актуалізує сьогоденні наукові звернення щодо вивчення цієї опери та відкриває обґрунтовану перспективу цілісного й системного її музикознавчого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Оперна творчість Гуан Ся, в різних її аспектах, усе частіше привертає увагу сучасних музикознавців в останні роки. Закономірно, що авторами таких досліджень стають молоді науковці з Китайської народної республіки. Так, низка публікацій, присвячених композиторській спадщині Гуан Ся, та зокрема його опері «Псалми Мулан», була видана авторкою цієї статті. Це такі публікації, як: «Композитор Гуан Ся: панорама музичної творчості» (Ян Юджі, 2025); «Опера Гуан Ся «Псалми Мулан» як зразок сучасного оперного мистецтва Китаю» (Ян Юджі, 2021); «Гуан Ся. Опера «Пісні Мулан»: історія створення та сценічне життя» (Ян Юджі, 2022). Також безпосередньо опера Гуан Ся «Псалми Мулан» ставала предметом наукових розвідок і статей інших китайських дослідників, зокрема: Дін Бою («The opera «Mulan psalm» by Guan Xia in the modern musical culture of China»), який здійснив загальний огляд цього твору (Ding Bo Yu, 2023); Хуан Шаобо («Семантика міфологічних образів у китайському оперному мистецтві: від національно-стильових настанов до сучасних музично-драматургічних рішень»), який присвятив розгляду цієї опери фрагмент своєї дисерта-

ції (Хуан Шаобо, 2025); Лянь Мінцзі і Чжоу Сінь «Про масштабну симфонію «Псалми Мулан» (連明子 & 週欣, 2021), які надали короткий музикознавчий огляд цієї опери. Значно більше публікацій, присвячених митецькій постаті Гуан Ся та його творчості можна знайти сьогодні на інформаційно-довідникових порталах, спеціалізованих музичних інтернет-ресурсах тощо.

Мета статті – висвітлити основні жанрові й художньо-технологічні особливості опери «Псалми Мулан» відомого сучасного китайського композитора Гуан Ся.

Виклад основного матеріалу. Опера «Псалми Мулан» створена Гуан Ся в 2004 році та в короткий час здобула величезну популярність на світовому рівні, про що свідчать чисельні її постановки на знаних оперних сценах багатьох країн Азії, Америки, Європи. За основу сюжету опери «Псалми Мулан» її автором узят старовинна китайська легенда про молоду дівчину, яка, одягнувшись у чоловічий військовий одяг, свідомо відправилася на війну замість свого похилого батька. Проявляючи на війні значну хоробрість та героїчно рятуючи свою країну від ворогів, вона у такий спосіб зберегла честь своєї родини. Ця давня легенда в китайській культурі здобула значення пам'ятки національної писемної спадщини. В різні часи в Китаї вона отримала своє багатоманітне втілення в різних жанрах літератури і мистецтва. Зокрема образ відважної дівчини Мулан, що в китайській національній культурі асоціюється з такими особистісними якостями, як честь, гідність, відданість, відвага, в останні десятиліття неодноразово був втілений і в кінематографі, і в мультиплікації, і на театральній сцені. На початку XXI століття цей образ був реалізований і в оперному жанрі, тобто в опері Гуан Ся.

Унікальність сценічної реалізації опери «Псалми Мулан» проявляється через впровадження її автором низки інноваційних рішень, які змінюють сам дизайн цього масового жанру. По-перше, це використання спеціальної рухомої сцени, яка дозволяє максимізувати сценічні можливості і загальний оперний план. Таким чином, сама сцена опери, її робоча зона і увесь сценічний простір були максимально збільшені, що зробило їх більш гармонійними та значно мобільнішими. Завдяки раціональному використанню рухомої сцени навіть багатолюдний хор (налічує понад сто учасників) не створює відчуття переповненості. Збільшена сцена дозволяє розташувати хор не скорочуючи місця для основної театральної дії, і в той же час, дозволяючи йому повноцінне функціонування в освітленому й візуально вигідному положенні (連明子 & 週欣, 2021).

Завдяки інтелектуальному використанню рухомої сцени та її розширеному формату під час вистави формується багато різних планів простору. Відчуття на сцені певної виконавської ієрархії та різні рівні візуального її сприйняття гарно об'єднують і симфонічний оркестр, і всю акторську команду, і саму атмосферу виступу. Таке технологічне рішення яскраво відображає інноваційні тренди сучасного сценічного дизайну, що говорить про позитивні трансформації і прогрес в розвитку оперного жанру та відкриває глядачам абсолютно новий аудіовізуальний досвід.

По-друге, це новації в світловому супроводі вистави, що проявляються в довільному її освітленню (連明子 & 週欣, 2021). Адже, як відомо, світло є одним із фундаментальних елементів сценічної вистави, і в цьому плані використання довільного освітлення може створювати різні візуальні ефекти на сцені. З рахунок такого підходу в опері Гуан Ся створюється посилений візуальний вплив на глядача. Тобто постає відчуття нібито знаходження глядача на сцені, відчуття зменшення відстані між аудиторією та виконавцями. Використання довільного освітлення у «Псалмах Мулан» спрямовується й на передачу певної семантики в сюжетній лінії. Зокрема несподівані світлові рішення у другій частині опери, представлені різними відтінками світла (зелений, червоний, жовтий, синій) символізують конкретні пори року (весна, літо, осінь, зима) та послідовність їх настання.

Найбільш яскраво композиційна оригінальність опери «Псалми Мулан» проявилася в її жанровому аспекті, який розкриває доволі гармонійне поєднання в єдиному художньому цілому базових атрибутів цілої низки жанрових моделей, а саме: симфонію (симфонічну драматургію), європейську оперу (та її різновиди – хорову оперу, концертну оперу), традиційну китайську оперу, мюзикл, ораторію, хореографічне мистецтво, традиційну китайську музичну драму, народну музичну творчість тощо. Завдяки своїй особливій музичній мові опера Гуан Ся представляє сучасному глядачу дещо інше жанрове і стильове наповнення, комбінуючи традиції західного музичного академізму з іманентністю китайського національного мистецтва. Так, в цьому сценічному творі значну роль відіграють не тільки головні солісти, а й багато ролей другорядного плану.

В музиці своєї опери композитор демонстративно використовує опору на інтонаційну структуру китайського народно-пісенного фольклору, залучаючи його для побудови музичних тем більшості оперних номерів. Але він робить це з відпо-

відним художнім переломленням. Як відзначають сучасні музикознавці – «...Цей метод особливо яскраво проявився у «Поємі про Мулан», де композитор запозичує традиційні народні пісенні інтонації... ці мелодії він інтегрує в оркестрову партитуру, насичену сучасними симфонічними засобами виразності. У результаті народжується унікальний звуковий світ, що поєднує елементи китайського фольклору та західної симфонічної традиції, що робить твір доступним і зрозумілим як китайській, так і західній аудиторії» (Хуан Шаобо, 2025: 179).

Слід відзначити й високу майстерність композитора в мистецтві оркестровки музичної тканини, яка виділяється яскравим аранжуванням номерів, а також насиченою поліфонією голосів і фактурних щаблів. Це особливо проявляється у третьому розділі композиції, в якому представлено дует і повторний спів головних героїв – Мулан і Лю Шуан. Тут і в інших фрагментах опери Гуан Ся проявляє себе як майстер вокального ансамблю, створивши майже бездоганні дуетні форми. Слід відзначити, що в опері (в її драматургії) вокальні ансамблі відіграють дуже важливу роль.

Серед великої кількості вокально-ансамблевих форм в опері домінують дуети і квартети, серед яких, у свою чергу, найчастіше зустрічаються змішані дуети. І це зрозуміло, оскільки поєднання в одному номері чоловічої і жіночої вокальних партій сприяє збагаченню оперної драматургії, надаючи їй більшої драматичності і виразності. В цьому аспекті любовний дует головних героїв (чоловіка та жінки) в «Псалмах Мулан» виявляється найпривабливішим змішаним дуетним співом. Так, за сюжетом, у другій частині опери Мулан і Лю Шуан зустрічаються уві сні. І саме уві сні головні герої відкривають свої серця і глибокі почуття один одному. Така емоційна сцена, вельми насичена любовно-ліричними переживаннями, призводить оперний розвиток до потужної пісенної кульмінації.

Використання композитором великого хору в «Псалмах Мулан» є також закономірним і художньо виправданим. Автор залучає його для виконання величної музичної сцени. Гуан Ся залучає різні склади хорів у залежності від поставлених сюжетом опери драматургічних рішень. Він

чудово використовує жіночий хор, чоловічий хор, змішаний хор із сольними виступами. Так, в епізоді повернення Мулан додому, автор вживає доволі жвавий і грайливий дівочий хор, з метою створення радісного й піднесеного настрою. Інша ситуація – хор хлопчиків, який звучить на початку оперної увертюри, своїми глибокими й суворими голосами розповідає про безвихідність і трагізм війни, що почалася. Мішаний хор, що в різних епізодах супроводжує спів Мулан і Лю Шуана, часто посилює загальний психологізм сюжетної лінії, зокрема оспівуючи рішучість китайських синів і дочок боронити свою країну і не боятися віддати життя за неї. Значне посилення в оперній драматургії ролі хору і хорових сцен, з точки зору жанрової її ідентифікації, вказує на присутність в ній ознак ораторії та хорової опери.

Висновки. Опера Гуан Ся «Псалми Мулан» в китайській сучасній музичній культурі посідає особливе місце. Вона уособлює новий крок художнього розвитку національного оперного мистецтва Китаю, відзначений цілою низкою технологічних і жанрових інновацій. Жанрова модель опери представляє собою яскравий й оригінальний жанровий синтез, в якому органічно сплітаються різні форми і властивості цілої низки масових мистецьких жанрів, зокрема: симфонія, європейська опера (та її різновиди – хорова опера, концертна опера), китайська традиційна опера, китайська традиційна музична драма, мюзикл, ораторія, хореографія (зі сценами бойових мистецтв і масових танців), народна музична творчість тощо.

Інноваційними рисами в опері, щодо її сценічного втілення, слід відзначити використання спеціальної рухомої сцени, яка дозволила розширити її художні ресурси і можливості сцени, а також новачії в світловому супроводі вистави, що проявляються в довільному її освітленні, можливості створювати різні візуальні ефекти на сцені. Серед інших жанрово-стильових особливостей опери Гуан Ся «Псалми Мулан» – ясна опора в її мелодії на інтонаційні засади китайського народно-пісенного фольклору, яскрава оркестровка і поліфонічність музичного викладу, використання великої кількості вокально-ансамблевих форм (дуетів, квартетів), різних хорових складів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ян Юджі. Композитор Гуан Ся: панорама музичної творчості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 86. Том 3. С. 186–190.
2. Ян Юджі. Опера Гуан Ся «Псалми Мулану» як зразок сучасного оперного мистецтва Китаю. *XXIV Сходознавчі читання А. Кримського*: зб. матер. міжнар. наук. конф. Київ, 2021. С. 128–131.
3. Ян Юджі. Гуан Ся Опера «Пісні по Мулань»: історія створення та сценічне життя. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф.* Харків: ХДАК, 2022. С. 366–367.

4. Хуан Шаобо. Семантика міфологічних образів у китайському оперному мистецтві: від національно-стильових настанов до сучасних музично-драматургічних рішень: дис. ... док. філософії з мистецтвозн.: спец. 025 Музичне мистецтво. Одеса, 2025. 219 с.
5. 連明子、週欣, 《論大型交響曲：木蘭詩》, 吉林藝術學院, 吉林長春 130021, 6 頁.
6. Ding Boyu. The opera «Mulan psalm» by Guan Xia in the modern musical culture of China. *Культура України*. Харків: ХДАК, 2023. Вип. 82. С. 67–76.

REFERENCES

1. Jan Yuji. (2025). *Kompozytor Guan Sya: panorama muzichnoi tvorchoosti* [Composer Guan Xia: a panorama of musical creativity]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 86. Tom 3. Pp. 186–190. [in Ukrainian].
2. Jan Yuji. (2021). *Opera Huan Sia «Psalmy Mulanu» yak zrazok suchasnoho opernoho mystetstva Kytaiu* [The Opera Guang Xia «Psalms of Mulana» as an example of contemporary opera art of China]. *XXIV Skhodoznavchi chytannia A. Krymskoho: zb. mater. mizhnar. nauk. konf.* Kyiv. Pp. 128–131. [in Ukrainian].
3. Jan Yuji. (2022). *Huan Sia Opera «Pisni po Mulan»: istoriia stvorennia ta stsenichne zhyttia* [Guan Xia Opera «Songs on Mulang»: History of creation and stage life]. *Kulturolohiia ta sotsialni komunikatsii: innovatsiini stratehii rozvytku: mater. mizhnar. nauk. konf.* Kharkiv: KhDAK. Pp. 366–367. [in Ukrainian].
4. Huang Shaobo. (2025). *Semantika mifologichnykh obraziv u kitaiskomu opernomu mistetstvi: vid natsionalno-stilovikh nstanov do suchasnykh muzichno-dramaturgichnykh rishen...* *Dis. dok. filosofii z mistetstvozn.* [Semantics of mythological images in Chinese opera art: from national-style guidelines to modern musical-dramaturgical solutions]: dys. ... dok. filosofii z mystetstvozn.: spets. 025 Muzychne mystetstvo. Odesa. 219 s. [in Ukrainian].
5. 連明子、週欣, 《論大型交響曲：木蘭詩》 [On the Large-Scale Symphony The «Poem of Mulan»]. 吉林藝術學院, 吉林長春 130021, 6 頁. [in Chinese].
6. Ding Boyu. (2023). The Opera «Mulan Psalm» by Guan Xia in the Modern Musical Culture of China. *Kultura Ukrainy*. Kharkiv: KhDAK. Vyp. 82. Pp. 67–76.

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025